

Vlaamse
overheid

Jaarverslag 2014

Hiep hiep hoera,
we vieren onze vijfde verjaardag

DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

www.ewi-jaarverslag.be

INHOUDSOPGAVE

Secretaris-generaal Dirk Van Melkebeke werpt een blik op de afgelopen 5 jaar	2
Wie zijn we?	4
Economie, wetenschap en innovatie in Vlaanderen in cijfers	4
Vlaamse administratie draagt steentje bij aan regeerakkoord	5
EWI heet van de naald op sociale media	6
Wat doen we?	7
Algemeen	7
Beleidsevaluatie	7
ERAC: Aanbevelingen voor Innovatief Aanbesteden	8
EWI ondersteunt ITG in ebola-onderzoek	9
Internationaal	10
EWI en Raad Concurrentievermogen	10
Een Vlaams-Nederlandse chemiestrategie	11
Systeeminnovatie: voorbij de focus op technologie	12
Vanguard Initiative als bron voor ontwikkeling clusterbeleid	14
Naar een geïntegreerde roadmap voor het Europese energiesysteem	16
Wetenschap in de kijker	17
Sociale innovatie voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen	17
Roadmapping: met de neuzen in dezelfde richting	18
Uitvoering van het Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK)	19
Wetenschap in de kijker	20
Van Open Access naar Open Data: uitdagingen voor het beleid	20
Vlaamse Wetenschapsweek 2014	21
Richting Morgen	22
Europees Strategisch Forum voor Onderzoeksinfrastructuur	23
FRIS impulsfinanciering: op naar meer en betere onderzoeksinformatie	24
Interne Projecten	25
Leerzame middagsessies	25
Kennisbeheer: Naar een Virtueel Kenniscentrum	26
Efficiëntiewinsten bij EWI	27
Digitaliseren van werkstromen in relatie tot intelligent scannen	28
EWI timmert aan de toekomst met themateams	29
Nieuwe Vlaamse huisstijl = nieuwe huisstijl voor EWI	32
EWI als gastheer	33
Informatiebeheersplan	34

SECRETARIS-GENERAAL DIRK VAN MELKEBEKE WERPT EEN BLIK OP DE AFGELOPEN 5 JAAR

Wat is er volgens u het meest veranderd de afgelopen jaren?

SG: 'Er is veel veranderd de afgelopen 5 jaar, maar als ik het in enkele woorden moet zeggen denk ik voornamelijk aan de professionalisering van onze manier van werken. Het Jaarondernemingsplan (JOP) heeft daar zeker toe bijgedragen. Ons JOP is een echt bottom-up verhaal, wat ik heel belangrijk vind. De insteek en onderwerpen komen van onze medewerkers zelf. Op het managementniveau wordt dit bediscussieerd en bekrachtigd. Het wordt dus door iedereen gedragen. Mijn medewerkers weten duidelijk wat van hen verwacht wordt en het geeft de visie en doelstellingen van de ganse organisatie weer. Daarnaast denk ik ook aan de flexibiliteit die we hebben opgebouwd doorheen de veranderingsprocessen die we de laatste jaren hebben meegemaakt. De weerstand bij medewerkers is verdwenen als we over 'verandering' praten of een nieuw initiatief of project lanceren. In de plaats daarvan is er meer betrokkenheid, inzet en flexibiliteit gekomen. De neuzen staan allemaal in dezelfde richting. Dat is toch een mooie evolutie.'

Wat is voor u het meest inspirerende moment geweest in 2014?

SG: 'Voor mij is de ontmoeting met Mariana Mazzucato, de auteur van 'The Entrepreneurial State: debunking public vs private sector myths', een heel inspirerend moment geweest. Zij is professor Economie aan de University of Sussex en was één van de sprekers in oktober 2014 tijdens de iMindsconferentie. Ze bevestigde waar ik al langer van overtuigd ben. Zij heeft onderzoek gedaan waaruit blijkt dat alle geslaagde economische innovaties en het versterken van economieën in de BRICS-landen, stevast het gevolg zijn van het principe van de 'entrepreneurial state'. In deze 'entrepreneurial state' worden projecten door de overheid gelanceerd, ze zijn wervend en steken verschillende economisch gerelateerde mechanismen in gang. Ik heb haar toen ook gevraagd wat volgens haar de hoofdvoorwaarde is om dergelijke dingen waar te maken. Het antwoord is volgens haar 'reliable public financing'. Dat was een soort van aha-erlebnis voor mij: 'zie je wel, het brengt echt wel op als we vanuit de overheid financieren.' Ik vond dat Mariana Mazzucato een zeer interessant verhaal vertelde met de eigenlijke conclusie dat de overheid een sleutelrol speelt in het op gang brengen van innovatie en vernieuwing van de economie.'

Bent u in 2014 een 'teleurstelling' tegengekomen binnen het departement EWI of de Vlaamse overheid?

SG: 'Zeker en vast. De noodzakelijkheid tot sterke besparingen maakt dat onze

mogelijkheden als administratie heel beperkt zijn tegenover wat we eigenlijk willen doen. We moeten jammer genoeg veel energie steken in minder positieve zaken.'

Wat is volgens u de grootste uitdaging voor het departement EWI de komende 5 jaar?

SG: 'De grootste uitdaging wordt sterker en sterker en is het realiseren van de noodzakelijke besparingen zonder dat onze corebusiness in het gedrang komt en we blijvend onze dienstverlening aanbieden aan de bevolking en de overheid, diegenen die onze directe klanten zijn. Dat is mijn inziens toch wel veruit de grootste uitdaging.

Maar dit biedt tegelijkertijd kansen om de nieuwe ambtenaar op de werkvloer te helpen creëren: de ambtenaar met een positieve attitude, een nieuwe state of mind, die flexibel, geëngageerd & creatief is, en omgaat met moderne hulpmiddelen... never waste a good crisis!

En dan mag u nu de 5 kaarsjes uitblazen...

WIE ZIJN WE?

2,176 mld.€
voor wetenschap en
innovatie

ECONOMIE, WETENSCHAP EN INNOVATIE IN VLAANDEREN IN CIJFERS

Speurgids

De Speurgids Ondernemen & Innoveren zet elk jaar het overheidsbudget voor economie, wetenschap en innovatie in de kijker en belicht de instrumenten van de Vlaamse overheid die het economisch beleid gestalte geven. In 2014 was er op basis van de initiële overheidskredieten een totaal wetenschaps- en innovatiebudget van 2,176 miljard euro beschikbaar. Hiervan trok de Vlaamse overheid 1,354 miljard euro uit voor onderzoek en ontwikkeling (O&O), verspreid over de dertien beleidsdomeinen. De Vlaamse Regering bestendigde haar investeringen in wetenschap en innovatie in 2014: er maakte **bijkomend 73,9 miljoen euro vrij voor wetenschapsbeleid, waarvan 67,25 miljoen euro voor O&O**. De Speurgids kan je [hier downloaden](#).

Vlaamse deelname aan internationale programma's

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) volgt al jaren nauwgezet de Vlaamse deelname aan de Europese Kaderprogramma's op. Het rapport 'Vlaamse deelname aan Europese financieringsprogramma's 2007-2013' werpt een blik op de finale resultaten van de drie Europese financieringsprogramma's voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I) die liepen tussen 2007 - 2013: het Zevende Kaderprogramma (7KP), het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI) en het Cohesiebeleid.

VLAAMSE ADMINISTRATIE DRAAGT STEENTJE BIJ AAN REGEERAKKOORD

Bij elke legislatuurwisseling biedt de Vlaamse administratie aan de nieuwe Vlaamse Regering een bijdrage aan het regeerprogramma aan. In 2014 is hieraan heel intensief gewerkt, zowel door diverse redactieteams, door een overkoepelende ambtelijke werkgroep als door het forum van Secretarissen-Generaal (SG-forum) en het College van Ambtenaren-Generaal (CAG). De bijdrage van 2014 kenmerkt zich voornamelijk door de beleidsdomeinoverschrijdende benadering van de verschillende thema's en door intensieve samenwerking over de beleidsdomeinen heen.

De bijdrage is opgevat als een drieluik met een algemene omgevingsanalyse, een rapport over de budgettaire toestand, voorstellen en denkpistes voor toekomstig beleid. In het omvangrijke document schuift de Vlaamse administratie vier waarden naar voren: **vertrouwen, openheid, wendbaarheid en daadkracht**. Negen grondig uitgewerkte beleidsthema's bieden een antwoord op de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen. Die beleidsthema's zijn: de lerende Vlaming, de werkende Vlaming, de open ondernemer, innovatiecentrum Vlaanderen, groen en dynamisch stedengewest, ruimte voor morgen, slimme mobiliteit, warme samenleving en een slagkrachtige overheid.

Bij het opstellen van de beleidsvoorstellen hield de werkgroep met een aantal **transversale aandachtspunten** rekening.

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) was verantwoordelijk voor de thema's '**open ondernemer**' en '**innovatiecentrum Vlaanderen**'. In die twee thema's namen we ook de beleidsdomeinen of beleidsvelden Landbouw, Toerisme, Cultuur en Creativiteit, Media-innovatie en Sociale Media op. Zowel de strategische doelstellingen gekoppeld aan concrete beleidsvoorstellen als een raming van de budgettaire impact, zorgden voor een degelijke stoffering van de thema's. In mei 2014 overhandigde een CAG-delegatie de bijdrage regeerakkoord aan een afgevaardigde van de formateur.

EWI HEET VAN DE NAALD OP SOCIALE MEDIA

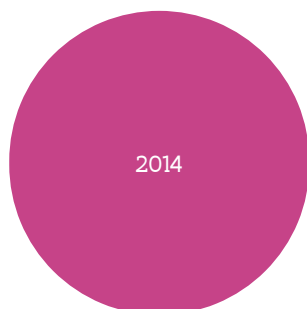
Sociale media werden de laatste jaren belangrijker en belangrijker. Communicatiekanalen zoals LinkedIn en Twitter zijn dan ook niet meer weg te denken bij het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI).

In 2014 bewandelden we de weg die we in 2013 hebben ingeslagen: in dialoog gaan met onze partners en relevante informatie dichterbij de mensen brengen. De complexe materie van EWI en de grote variatie aan onderwerpen en thema's kwamen hierdoor uitgebreid aan bod.

Ondertussen passeerden we de kaap van 1.100 volgers op [Twitter](#) en vonden meer dan 500 contacten onze [nieuwe bedrijfspagina op LinkedIn](#).

WAT DOEN WE?

ALGEMEEN

BELEIDSEVALUATIE

In 2014 heeft de evaluatiecel van het departement **zes dossiers afgerond** en werden **zeven evaluaties voorbereid** waarvan de uitvoering (en afronding) is voorzien voor 2015.

In de eerste helft van 2014 zijn een aantal evaluaties afgerond die al voorbereid, opgestart of aangekondigd waren in 2013, met name deze van Flanders District of Creativity (Flanders DC), het United Nations University Institute on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS) en het Actieplan Ondernemerschap.

Verder gaf de minister voor Innovatie het departement in het voorjaar van 2014 de opdracht om de **evaluaties van de vijf Vlaamse Innovatiecentra en van het Vlaams Instituut voor de Archivering en de ontsluiting van het Audiovisueel Erfgoed (VIAA)** uit te voeren en dit op relatief korte termijn. De eerste werd begin november 2014 afgerond, de tweede begin december.

In 2014 heeft de evaluatiecel ook (de werking van de stuurgroep van) het **EU-platform** tegen het licht gehouden. De resultaten van deze (interne) doorlichting zullen gebruikt worden om de werking van het EU-platform te verbeteren. De bevindingen worden in de loop van 2015 aangevuld met een evaluatie van de werkgroepen die het EU-platform ondersteunen.

Ten slotte heeft de cel zowel inhoudelijk als planmatig ondersteuning geleverd bij het uittekenen van de evaluatie van de **3de generatie (2012-2015) steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek**. Deze evaluatie werd in 2014 opgestart en loopt door tot begin 2015.

Ook een aantal evaluaties werden (deels) voorbereid waarvan de uitvoering voorzien is voor 2015, met name deze van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), het Agentschap Ondernemen (AO), het TINA-fonds, de oproep Sociale Innovatie en van het International Industrial Biotechnology Network (IIBN). Daarnaast is ook nog de (interne) doorlichting van het strategisch plan Kennisbeheer van het departement gepland en de voorbereiding hiervan is inmiddels afgerond. Tot slot kreeg de evaluatiecel eind 2014 de vraag om ondersteuning te verlenen bij de (beperkte) audit/evaluatie van het Centrum voor Medische Innovatie (CMI).

Systemevaluatie

Om verder te gaan dan de punctuele evaluaties werd het kader voor systeemevaluatie in 2014 verder uitgetekend. Na validatie hiervan volgt in de loop van 2015 een eerste oefening, die zal bestaan uit een ex post evaluatie en een ex ante analyse, waarbij rekening wordt gehouden met de uitdagingen waar het beleidsdomein in het algemeen en het innovatiesysteem in het bijzonder voor staan.

ERAC: AANBEVELINGEN VOOR INNOVATIEF AANBESTEDEN

Naar aanleiding van de Europese richtlijn uit 2014 die de aanbestedingsprocedures voor innovatie versoepelt en die de lidstaten in nationale wetgeving moeten omzetten, richtte het Comité ter bevordering van de Europese Onderzoeksruimte (ERAC) een Task Force 'innovatiegericht aanbesteden' op. Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) nam hieraan deel, samen met vertegenwoordigers uit Frankrijk, Oostenrijk, Spanje, Litouwen, Hongarije, Zweden, Finland, Nederland en onder voorzitterschap van Estland. De Task Force kwam in 2014 samen in Tallinn, Wenen en Brussel.

In november 2014 legde de groep op basis van een brede bevraging een eerste rapport voor met een vijftal aanbevelingen voor de lidstaten, de Europese Commissie en de Europese Raad. In de eerste plaats moeten de lidstaten een **strategisch coherent beleidskader** ontwikkelen. Dit dient zich te richten op het aanbesteden van innovaties over meerdere beleidsdomeinen heen. In een bijhorend **actieplan** geeft het beleid de randvoorwaarden, doelstellingen en financiering ervan aan. Voor de concrete implementatie zet de ERAC-Task Force de lidstaten ertoe aan de openbare aanbesteders te sensibiliseren voor innovatie en hiervoor een **coördinerend steunpunt** te voorzien dat trainingssessies aanbiedt aan aanbesteders en hen betreft bij evenementen voor kennisdeling met ondernemers.

Voor de implementatie is het ontwikkelen van **financiële incentives** om innovatie in overheidsopdrachten te kunnen opnemen noodzakelijk. Deze financiële incentives omvatten onder meer co-financieringsmechanismen voor innovatie en voor risicodeling van innovatieve oplossingen met bedrijven. De verwachtingen qua impact van innovatief aanbesteden zijn in tijd van besparingen hoog. Innovaties aankopen kan bijdragen tot de efficiëntie en de kwaliteit van publieke dienstverlening en tot het vinden van oplossingen voor transitie naar maatschappelijke uitdagingen. De Task Force stelt dan ook **kwantitatieve of kwalitatieve targets** voor, zowel in het Europees actieplan als in de nationale plannen, samen met een **monitoringsysteem** om innovaties in overheidsopdrachten te meten en op te volgen. Algemeen bestaat er in de betrokken landen een grote variëteit in de graad van ontwikkeling van de innovatieve overheidsopdrachten.

De ERAC-Task Force raadt ook de Commissie aan de nodige faciliteiten ter ondersteuning van kennisdeling tussen aanbesteders ter beschikking te stellen. Deze aanbevelingen zullen in 2015 gefinaliseerd worden in een 'Opinie van de ERAC'. Om in Vlaanderen innovatief aanbesteden te stimuleren, richtte Secretaris-generaal Dirk Van Melkebeke een interdepartementale werkgroep 'Overheidsopdrachten en Innovatie' tussen Bestuurszaken, Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid en EWI op. Deze zal - mede op basis van deze aanbevelingen - werk kunnen maken van een Vlaams strategisch plan voor innovatiegericht aanbesteden.

Bekijk het ontwerprapport [hier](#).

Vlaanderen neemt verantwoordelijkheid in internationale strijd tegen ebola door extra steun voor onderzoek aan het ITG

EWI ONDERSTEUNT ITG IN EBOLA-ONDERZOEK

De ebola-epidemie in West-Afrika kenmerkte helaas het jaar 2014. De uitbraak startte in Guinee en verspreidde zich snel naar andere West-Afrikaanse landen. Midden december 2014 telde de Wereld Gezondheidsorganisatie (WGO) ruim **18.000 besmettingen**. **Meer dan 6.350 mensen overleden** intussen aan de ziekte.

Wegens onderbemanning en weinig financiële middelen kregen de lokale gezondheidssystemen de situatie moeilijk onder controle. De WGO bestempelde de situatie in augustus als 'International Health Emergency' en drong in september aan op een dringende evaluatie van één van de meest belovende behandelingsstrategieën: **de behandeling met bloed van herstelde ebolapatiënten**.

Een internationaal consortium geleid door het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) in Antwerpen, met projectleider Dr. Johan van Griensven, startte hiernaar een onderzoek in november 2014. Als deze eenvoudige behandeling werkt, kan ze op korte termijn op grotere schaal ingezet worden in West-Afrika. De onderzoekers ontvangen voor dit onderzoek 2,9 miljoen euro financiering van de Europese Unie. Het onderzoek is [een van de vijf gefinancierde projecten](#) in een versnelde noodprocedure van de Europese Commissie. Ook de Britse 'Wellcome Trust' zal het consortium financieel steunen.

Het ITG ontvangt van de Vlaamse overheid, via het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), jaarlijks een subsidie voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en meer specifiek voor onderzoek binnen de Clinical Trial Unit. Voor haar medewerking aan het ebola-onderzoeksproject ondersteunden we het ITG **extra met 150.000 euro**. Met deze bijkomende middelen zal het ITG de Clinical Trial Unit verder versterken. Een extra wetenschappelijke medewerker zal samen met Dr. Johan van Griensven de wetenschappelijke coördinatie van het consortium en het klinisch onderzoek verder ondersteunen.

De subsidie van de Europese Unie (EU) financiert de samenwerking tussen het ITG en een aantal Europese en Afrikaanse partners: University of Liverpool, London School of Hygiene and Tropical Medicine, University of Oxford, Université Aix-Marseille, Institut Pasteur, Institut National de la Santé et de La Recherche Medicale (INSERM), Centre National de Transfusion Sanguine de Conakry (Guinea), Institut National de Recherche Biomédicale (Kinshasha). Het ITG zal bovendien nauw samenwerken met het Rode Kruis – Vlaanderen. De organisatie heeft al jaren expertise met de afname en de verwerking van bloed. Het project, dat in november 2014 in Guinee van start is gegaan, wordt begeleid door de Wereldgezondheidsorganisatie en de International Severe Acute Respiratory and Emerging Infection Consortium (ISARIC).

INTERNATIONAAL

EWI EN RAAD CONCURRENTIEVERMOGEN

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) volgt de werkzaamheden van de Europese Unie (EU) van nabij op via de Raad Concurrentievermogen, vooral via de onderdelen Industrie en Onderzoek. Op deze manier vindt er een grote mate van **kruisbestuiving** plaats tussen de bevoegdheden van het departement EWI en de EU.

EWI vaardigt een beleidsmederwerker af naar de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU. De Belgische vertegenwoordiger in de onderdelen Industrie en Onderzoek is een regionale minister, aangewezen via een beurtrol. In de tweede helft van 2014 vertegenwoordigde minister Muyters België in het onderdeel Industrie.

Binnen het onderdeel Industrie lag de nadruk dit jaar voor een groot stuk op het **integreren van het concurrentievermogen in andere beleidsdomeinen**. Daarbij wordt al snel gedacht aan beleidsdomeinen zoals Energie, Milieu en Handel. Volgens de Raad Concurrentievermogen moeten alle beleidsdomeinen meer oog hebben voor het (industriële) concurrentievermogen wanneer ze regels aanvaarden. Er is meer coherentie nodig tussen het beleid van de verschillende ministers. De industrieministers zien voor zichzelf een coördinerende rol weggelegd.

Niet enkel de industrieministers, maar ook de staatshoofden en regeringsleiders zijn het voluit eens over de integratie van de concurrentievermogensaspecten in alle beleidsdomeinen. Ze riepen de Commissie op om tegen 2015 een **routekaart** op te stellen met initiatieven om het industrieel concurrentievermogen te versterken. De digitalisering van de industrie zal ongetwijfeld hiervan een belangrijk deel uitmaken.

Binnen het onderdeel Onderzoek vonden succesvolle onderhandelingen plaats over publiek-private en **publiek-publieke partnerschappen** met het Europees Parlement. Binnen de publiek-private partnerschappen slaan de Europese Commissie en de industrie slaan de handen in elkaar op domeinen zoals brandstofcellen en waterstof, biogebaseerde industrie, innovatieve medicijnen, elektronische componenten en schone vliegtuigtechnologie. Bij publiek-publieke partnerschappen werken de Europese Commissie en lidstaten samen op het gebied van actief ouder worden, onderzoeksintensieve kmo's, klinische proeven in ontwikkelingslanden en metrologie.

De Commissie en lidstaten maakten ook verder werk van de Europese Onderzoeksruimte (ERA). Door van de EU een vrije ruimte voor kennis, onderzoek en innovatie te maken, hopen ze investeringen en talent aan te trekken. Hierbij willen ze de nationale onderzoekssystemen doeltreffender maken, de mobiliteit van onderzoekers stimuleren en samen werken over de grenzen heen. Dit is vooral veel werk voor de lidstaten. Volgend jaar dienen ze een **ERA-Roadmap** op te stellen met richtsnoeren voor lidstaten en de Commissie. Deze Roadmap moet de Europese Onderzoeksruimte verder vorm geven.

EEN VLAAMS-NEDERLANDSE CHEMIESTRATEGIE

Op de tweede Vlaams-Nederlandse top in oktober 2013 spraken de minister-presidenten Peeters en Rutten af dat Vlaanderen en Nederland **een gezamenlijke toekomstgerichte chemiestrategie** zouden ontwikkelen.

Deze strategie is gericht op het **energievraagstuk** en andere relevante aspecten, zoals klimaat en CO₂. Doel is het blijvend ondersteunen en aantrekken van toekomstige investeringen in deze sector in Vlaanderen en Nederland. Waar mogelijk betrekken de twee partners Duitsland/Noordrijn-Westfalen bij de ontwikkeling van deze strategie, aangezien de ARRRR-regio (Antwerpen-Rotterdam-Rijn-Ruhr-Area) één chemische cluster vormt.

In een eerste fase identificeerden de Nederlandse en Vlaamse chemiefederatie de uitdagingen en formuleerden een aantal aanbevelingen. In de tweede fase maken ze de vertaalslag naar concrete acties. De uitgewerkte strategie omvat de volgende **hoofdassen**: energie- en klimaatmarkten, verknoping infrastructuur en onderzoek en innovatie in chemie. De drie ondersteunende terreinen zijn: personeel, slagkrachtige overheid en het verhogen van internationale aantrekkingskracht. Op elk van deze assen en terreinen ontwikkelden ze een reeks gemeenschappelijke initiatieven. Vanaf 2015 zullen ze ook Noordrijn-Westfalen hierbij betrekken.

SYSTEEMINNOVATIE: VOORBIJ DE FOCUS OP TECHNOLOGIE

Het belang van systeeminnovatie krijgt steeds meer aandacht op internationaal vlak. Binnen de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voert een werkgroep rond innovatie- en technologiebeleid (TIP) een **synthesestudie** uit van alle mogelijke beleidsprogramma's rond systeeminnovatie in de verschillende lidstaten. Voor Vlaanderen werkt het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) hier aan mee.

Wat is systeeminnovatie?

Bij systeeminnovatie vertrekt een analyse vanuit een bepaald systeem, bijvoorbeeld het mobiliteits-, voedsel-, productie-, zorg- of energiesysteem en kijkt met welke grote **maatschappelijke uitdagingen** dit te maken krijgt. In het mobiliteitssysteem gaat het onder meer over luchtvervuiling en fileleed, in het zorgsysteem om de kosten van de vergrijzing.

Vervolgens wil het beleid op alle aspecten van een systeem inspelen en via technologische en sociale innovaties stimuleren om de problemen op te lossen. Dit bevordert een echte **duurzaamheidsomslag** van het systeem. De uitdaging voor het innovatiebeleid is om bedrijven en kennisinstellingen aan te sporen om hun onderzoek, innovatie en ontwikkeling te richten op de realisatie van economische meerwaarde en oplossingen voor die systeemuitdagingen.

Systeeminnovatie is vooral een **beleidsdomeinoverschrijdend** verhaal en horizontale beleidscoördinatie blijkt een essentiële succesvoorwaarde. Het departement EWI werkt in deze dan ook nauw samen met onder meer de Diensten Algemeen Regeringsbeleid (DAR), die al langer rond systeeminnovatie werken.

Samenwerking binnen de OESO

Binnen de TIP-werkgroep van de OESO wisselen verschillende lid- en deelstaten ervaringen uit rond deze nieuwe beleidsvorm. Van Finland tot Oostenrijk, van Korea tot Vlaanderen lopen projecten rond systeeminnovatie. In Vlaanderen vertalen we systeeminnovatie naar '**transities**'.

DAR en EWI schoven specifiek de transities '**duurzaam materialenbeheer**' en '**duurzaam wonen en bouwen**' naar voor, respectievelijk onderzocht door Frank Nevens (VITO) en Erik Paredis (Ugent). Beide cases kwamen aan bod op conferenties en in de synthesestudie van de OESO.

In totaal kende de Vlaamse Regering in de vorige legislatuur **13 transities** binnen 'Vlaanderen in Actie'. Daarmee is onze regio uniek qua toepassing van systeemdenken op het hoogste niveau van het algemeen beleid. Ook de verschillende beleidslessen geleerd uit die 13 transities, gaven we mee aan de OESO.

Meerwaarde voor Vlaanderen

Vele cases uit andere landen zijn voor Vlaanderen een bron van inspiratie om het

beleid rond systeeminnovatie te verdiepen. Om deze kennis te verspreiden, organiseerden we onder meer een **EWI-focus** (studiedag) rond de synthesestudie. De contacten met buitenlandse beleidsmakers openen mogelijkheden om samen te werken rond systeeminnovatie. Dit is het geval met Nederland rond de bio-economie, een sector met een belangrijke rol in de materialentransitie.

VANGUARD INITIATIVE ALS BRON VOOR ONTWIKKELING CLUSTERBELEID

Het Vanguard Initiative ging van start op 8 november 2013 en groeide ondertussen uit tot 21 leden. De politieke vertegenwoordigers van 21 regio's hernieuwden op 13 november 2014 het politieke engagement van het '**Vanguard Initiative New Growth through Smart Specialisation**' voor een grotere rol van regio's, clusters en slimme specialisatie in het Europees innovatie- en industrieel beleid. De 'Milan Declaration' drukt dit engagement uit in concrete pilootacties voor interregionale samenwerking rond Europese prioriteiten voor de Europese industriële heropleving. Philippe Muyters, minister van Werk, Economie en Innovatie vertegenwoordigde Vlaanderen, dat tevens ook initiatiefnemer is van het Vanguard Initiative.

Het afgelopen jaar heeft het Vanguard Initiative zijn principe van leading-b-example in praktijk gebracht onder de vorm van een pilootactie '**Smart Specialisation Platform for Advanced Manufacturing**', in samenwerking met de Europese Commissie. Dit experiment wil de opbouw van Europese ecosystemen voor innovatie verbeteren en dit door middel van een methodologie gebaseerd op het 'slimme specialisatie' principe. Drie pilootinitiatieven zijn gestart met regio's die, via een netwerk voor demonstratie van oplossingen met nieuwe fabricagetechnieken, een Europese groeidynamiek willen bevorderen. Vlaanderen speelt samen met Zuid-Nederland een voortrekkersrol in één van de drie pilootinitiatieven: 3D-printing.

Acceleratie ontwikkeling 3D-printing ecosysteem

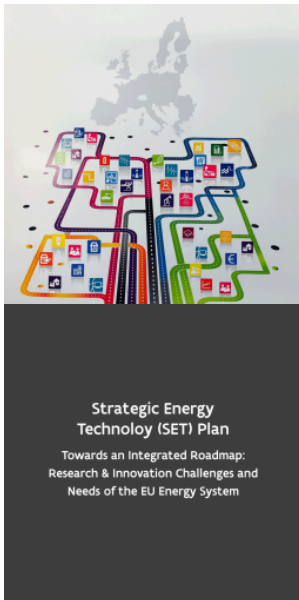
3D-printing is één van de veelbelovende productietechnologieën van de toekomst, met belangrijke toepassingen in onder meer de medische sector. Vlaanderen is nu al een leidende regio in 3D-printing op het vlak van technologie en bedrijfsontwikkeling.

Het Vlaamse ecosysteem voor 3D-printing is zich aan het organiseren in een **clusterplatform** met zowel producenten als gebruikers. Bovendien is additive manufacturing of 3D-printing één van de belangrijkste onderzoeksprioriteiten van het nieuwe strategisch onderzoekscentrum [Flanders Make](#). Ook het competentiecentrum voor materialenonderzoek [Strategic Initiative Materials](#) (SIM) heeft belangrijke onderzoeksprojecten in verband met materialen voor 3D-printing en bij [iMinds](#) lopen projecten voor softwareontwikkelaars.

Belangrijke lessen voor het Vlaams clusterbeleid

Al deze troeven, samen verbonden in een roadmap voor de versterking van de cluster in Vlaanderen, consolideren de leidende positie van Vlaanderen. Tegelijkertijd kan Vlaanderen een **pilootregio** zijn in het Europees beleid voor de heropleving van de industrie door omvorming van de industriële productieprocessen met 3D-printing naar meer oplossingen op maat. Daarom vormt deze case een belangrijk leertraject voor de ontwikkeling van het Vlaams clusterbeleid, waarin we actoren aanmoedigen om samen te werken aan een sterkere competitieve positie in nieuwe waardeketens.

Verdere informatie kan je vinden op de website van Vanguard Initiative
www.s3vanguardinitiative.eu.

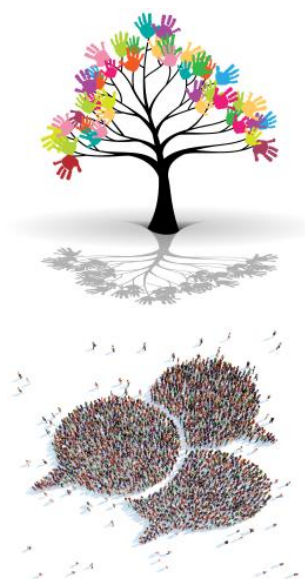
NAAR EEN GEÏNTEGREERDE ROADMAP VOOR HET EUROPESE ENERGIESYSTEEM

Vlaanderen wil haar troeven in de verf zetten bij buitenlandse bezoekers.

Energie is momenteel één van de grootste Europese uitdagingen. De Europese rekening voor de import van energie bedroeg in 2013 meer dan 1 miljard euro per dag. Deze grote energieafhankelijkheid leidt tot onstabiele energieprijzen voor de consument en heeft een negatieve impact op de competitiviteit van de Europese industrie. Tegelijkertijd heeft ons Europees energiesysteem dat nog grotendeels gebaseerd is op fossiele brandstoffen een nefaste invloed op de klimaatopwarming. De energierevolutie in de Verenigde Staten, met onder meer de ontginning van schaliegas en de recente geopolitieke spanningen tussen Rusland en het Westen hebben het energievraagstuk bovenaan de Europese agenda geplaatst. Een **veilig, competitief en duurzaam energiesysteem** is een Europese topprioriteit.

Opricht in 1952 als de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal moet Europa nu evolueren naar een Energie-Unie. De grote uitdagingen zijn een ware **eengemaakte Europese energiemarkt**, slimme, flexibele en goed geconnecteerde energienetwerken met een optimale integratie van betaalbare en rendabele koolstofarme energietechnologieën en een maximale benutting van alle mogelijkheden op het vlak van energie-efficiëntie. De Europese Raad besliste op 23 oktober 2014 over de toekomstige Europese energie- en klimaatdoelstellingen, met name 40 % reductie van broeikasgasemissies tegen 2030, ten minste 27 % hernieuwbare energieproductie en 27 % als indicatieve energie-efficiëntiedoelstelling. De laatste twee doelstellingen zijn enkel bindend op het globale Europese niveau. De nieuwe Europese Commissie die op 1 november 2014 aantrad, benoemde Maro Tšeflovič als commissaris voor de Energie-Unie, het nieuwe grote project van Europa.

De noodzakelijke transitie naar een koolstofarm en steeds complexer wordend energiesysteem vraagt een versnelde ontwikkeling en uitrol van koolstofarme technologieën en innovatieve oplossingen. Een vernieuwde en versterkte **Europese innovatiestrategie voor energietechnologie** is nodig om de energieuitdaging krachtdadig aan te pakken en ook daadwerkelijk om te buigen naar interessante economische opportuniteiten voor de Europese industrie. Op 2 mei 2013 publiceerde de Commissie de communicatie 'Energy Technologies and Innovation' met het oog op een versterking van het in 2007 gelanceerde European Strategic Energy Technology Plan (SET-Plan). Als antwoord hierop publiceerde de Commissie op 10 december 2014 het document 'Strategic Energy Technology (SET) Plan: Towards an Integrated Roadmap: Research & Innovation Challenges and Needs of the EU Energy System'. De publicatie is het resultaat van een uitgebreid stakeholderproces met industrie, onderzoek, marktactoren, investeerders en de lidstaten. Het definieert de onderzoeks- en innovatie-uitdagingen en noden vanuit het energiesysteem perspectief voor 2020, 2030 en ook 2050. De energiesysteembenadering is de noodzakelijke aanvulling op de individuele energietechnologiebenaderingen (de technology roadmaps) van bij de opstart van het SET-Plan. Het document is het nieuwe Europese strategische kader voor energietechnologie en voor een gezamenlijk Europees actieplan in de loop van 2015 in samenwerking met de lidstaten en geassocieerde staten.

SOCIALE INNOVATIE VOOR HET AANPAKKEN VAN MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN

De Vlaamse overheid lanceerde eind 2013 maar liefst **20 sociale innovatietrajecten** om het hoofd te bieden aan sociale uitdagingen. Deze trajecten maken gebruik van innovatieve producten, diensten of processen, om maatschappelijke problemen aan te pakken van de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Zo willen we het middenveld mobiliseren om problemen als vereenzaming en dementie bij ouderen, verstedelijking, mobiliteitskwesaties, armoede en dergelijke onder handen te nemen. Het betrekken van de burger staat hierbij centraal.

De 20 projecten, geselecteerd uit 137 projectvoorstellen, ingediend door kennisinstellingen, organisaties en ondernemingen uit de non-profitsector in Vlaanderen en Brussel, krijgen **financiële ondersteuning voor een maximumbedrag van 50.000 euro**. Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) stond afgelopen jaar in voor de opvolging van deze projecten en de evaluatie van de projectresultaten.

Enkele projecten uitgelicht

Dementerende personen langer en meer kwaliteitsvol thuis laten wonen, was het uitgangspunt van het project **Dementielab, kortweg D-Lab**. De projectpartners gingen zeer betrokken aan de slag met personen met dementie en hun familieleden om via laagtechnologische oplossingen hun thuiswoonkwaliteit te verbeteren. Dit leverde een verdwaaljuweel op, een aangepast opzetstuk voor een rollator en een huiskalender op maat. Andere laagtechnologische oplossingen zijn beschikbaar via een online documentatieplatform en een handige toolkit ondersteunt designers bij het opzetten van designsessies.

Het project **'We app to move'** heeft een app uitgewerkt om maatschappelijk kwetsbare jongeren te ondersteunen om meer aan sport te doen. In samenwerking met de buurtsportwerking van het OCMW Brugge en de Hogeschool West-Vlaanderen zijn de jongeren nauw betrokken geweest bij de uitwerking en toepassing van deze app.

Het project **'Kwalitatieve renovatie van Gentse noodkopers'** selecteert sociaal kwetsbare eigenaars en ondersteunt hen via een langdurige goedkope lening en op maat uitgewerkte renovatieplannen bij het opknappen van hun huis. Een rollend fonds zorgt ervoor dat dezelfde doelgroep van noodkopers deze middelen kan hergebruiken.

Een volledig overzicht van de projecten vind je [hier](#).

ROADMAPPING: MET DE NEUZEN IN DEZELFDE RICHTING

Wat zijn roadmaps?

'Roadmaps' zijn instrumenten voor strategische planning in het brede domein van onderzoek en ontwikkeling. Een roadmap of 'routekaart' is letterlijk een schematische voorstelling van wie welke stappen binnen een bepaald tijdspad moet ondernemen om bepaalde doelstellingen te bereiken. Ze vormen zo een sterk communicatiemiddel om de neuzen in dezelfde richting te krijgen voor complexe innovatietrajecten met vele deelnemers.

Binnen het beleidsdomein EWI

Het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) leverde gerichte inspanningen voor de ontwikkeling van dit instrument in het kader van het **transformatiegericht clusterbeleid**.

Vooreerst zorgde het departement EWI door middel van een studieopdracht in 2013 voor de ontwikkeling van een ['Handleiding voor de aanpak van roadmapping'](#). Het roadmappingproces werd uitgewerkt in [vijf stappen](#).

Om de Vlaamse totaalaanpak voor de [Key Enabling Technologies \(KET's\)](#) in Horizon 2020 te ondersteunen, lanceerde het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) een oproep voor technologiegedreven roadmapping voor elk van de KET's, uit te voeren door een Vlaams Innovatiesamenwerkingsverband. Vijf projecten zagen eind 2013 het licht en eindigden eind 2014.

Op zijn beurt organiseerde het Agentschap Ondernemen (AO) begin 2014 de projectoproep 'Roadmaps voor economische uitdagingen'. Met deze open projectoproep wil de Vlaamse overheid projecten ondersteunen van bedrijven die willen samenwerken om het vermarktingspotentieel van een industriële vernieuwing te onderzoeken en vast te leggen in een roadmap. Een totaal van 3 miljoen euro goedgekeurde projecten zijn inmiddels in volle uitvoering.

Als instrument voor het innovatiebeleid

Het belangrijkste aanknopingspunt voor het maken van **innovatieroadmaps in Vlaanderen** zijn de internationale roadmaps (bv. deze ontwikkeld door de Europese Technologieplatformen en Europese strategische platformen in het kader van Horizon 2020, zoals de KET's). Zo kunnen Vlaamse actoren beter opportuniteiten begrijpen en hun eigen positie bepalen (**slimme specialisaties**). Het zijn ook uitgangspunten om dubbel werk te vermijden en een Europees referentiekader aan te bieden voor de Vlaamse ambities.

Roadmapping is relatief nieuw als instrument voor het innovatiebeleid, maar het departement EWI kan steunen op verschillende samenwerkingsmogelijkheden om hierin verder vooruitgang te boeken binnen de Vlaamse overheid, samen met andere regio's en met andere landen.

UITVOERING VAN HET STRATEGISCH ACTIEPLAN VOOR LIMBURG IN HET KWADRAAT (SALK)

Naar aanleiding van de aangekondigde sluiting van Ford Genk, gaf de Vlaamse Regering een expertenraad de opdracht een **Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK)** uit te werken. Op 1 februari 2013 leverde de expertenraad dit rapport af aan de Vlaamse Regering. Zij keurde het hieruit gedistilleerde SALK-uitvoeringsplan goed op 13 juli 2013. Dit plan bevat een aantal concrete acties op korte en lange(re) termijn, die zijn gericht op enerzijds de ontwikkeling van een aantal voor Limburg - en bij uitbreiding Vlaanderen - prioritaire en/of potentiële speerpuntsectoren en anderzijds de verbetering van randvoorwaarden. Het plan is in uitvoering.

Het SALK-uitvoeringsplan is in feite de toepassing in Limburg van het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) en de stroomlijning van het gericht innovatiebeleid met focus op speerpuntclusters. Hoewel in wezen een 'Limburgs verhaal' blijft de impact van het SALK-uitvoeringsplan niet beperkt tot Limburg. In het bijzonder zullen de uitgezette initiatieven m.b.t. de **maakindustrie** (o.a. de oprichting van **Flanders Make**, het nieuwe Strategische Onderzoekscentrum van en voor de Vlaamse maakindustrie), **logistiek & mobiliteit**, **duurzame energie**, **bouw** en (ICT in de) de cluster **zorg(innovatie)/biotech/medtech** hun impact hebben in heel Vlaanderen.

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) ziet, samen met het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en het Agentschap Ondernemen (AO), toe op de realisatie van de SALK-acties die betrekking hebben op het EWI-beleidsdomein, conform de doelstellingen, (budgettaire) modaliteiten en timing zoals voorzien in het SALK-uitvoeringsplan. Ook neemt het departement EWI zijn coördinerende rol op in de SALK-governance, met o.a. deelname aan en verslaggeving van het SALK-directiecomité.

Alle dossiers m.b.t. de inzet van **Vlaamse SALK-middelen** voor de realisatie van de EWI-gerelateerde acties voor **een totaal van 24,5 miljoen euro**, zijn in de loop van 2013-2014 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Al deze acties zijn momenteel in uitvoering. In de volgende jaren ziet het departement EWI samen met IWT en AO toe op de verdere financiering en uitvoering van deze acties. In 2015 staat ook de concrete inzet van de SALK-middelen vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en de Vlaamse cofinanciering voor EWI-gerelateerde acties op het programma. Het gaat om een totaalbedrag van 28 miljoen euro. De inzet gebeurt conform de modaliteiten en timing van het Vlaamse Operationeel Programma (OP) EFRO 2014-2020. De Europese Commissie keurde dit OP pas eind 2014 goed. De effectieve uitrol gebeurt vanaf voorjaar 2015.

Een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van een succesvolle kenniseconomie is het inzicht dat bedrijven en onderzoeksinstellingen hebben in de ontwikkelde kennis en bijgevolg toegang tot de onderzoeksinformatie en -data. Zo kan deze kennis sneller worden uitgebouwd, toegepast en gevaloriseerd.

VAN OPEN ACCESS NAAR OPEN DATA: UITDAGINGEN VOOR HET BELEID

Waar het publiek in 2013 kennis kon maken met een aantal basisconcepten met betrekking tot 'Open Access' – zoals het verschil tussen 'green' en 'gold' – werd in 2014 het accent gelegd op Open Data. Na het vrij ter beschikking stellen van wetenschappelijke artikels ('Open Access to scientific publications' of kortweg 'Open Access') is een volgende logische stap 'Open Access to scientific Data', ook wel 'Open Data' genoemd.

Met de ondertekening van de 'Brussels Declaration on Open Access' op 22 oktober 2012 werd de start van een beleid rond Open Access en Open Data aangekondigd. Vooral Open Data is een materie waar nog vele vragen over bestaan, dit zowel bij databeheerders, wetenschappers als bij beleidsmensen. Wat is het verband en wat is het verschil tussen Open Data als wetenschappelijke data of het ter beschikking stellen van overheidsdata, in het jargon PSI of **Public Sector Information** genoemd? Welke soorten Open Data bestaan er allemaal? Zijn er grote verschillen tussen de wetenschappelijke disciplines? Hoe moet de overheid hiermee omgaan? Wat zijn de uitdagingen voor het wetenschapsbeleid? Wat kan, mag of moet worden gereguleerd? Wat met de Europese en de internationale context? In de hoop een aanzet te geven voor het beantwoorden van deze vragen nodigde het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) een aantal sprekers uit tijdens een EWI-focus (studiedag), die nadien ook in interactie gingen met het zeer actieve en enthousiaste publiek.

Inge van Nieuwerburgh (UGENT, OpenAccessBelgium) bracht enkele nuances en kaderde een aantal begrippen. Met Nico Verplancke van iMinds kregen we meer inzicht in het verband met grote digitale infrastructuur via de case van het VIAA (Vlaams Instituut voor Audiovisuele Archivering). Olivier Boehme van het FWO (Fonds voor Wetenschappelijke onderzoek) lichtte toe hoe het FWO op dit moment reeds deelneemt aan het internationale debat via de LERU (League of European Research Universities) en de Science Europe Working Group on Open Data. Jan Haspesslagh van het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) kwam hun best practices toelichten. Katrien Maes van de LERU had het over de roadmap to Open Data en maakte de verwantschap met concepten als 'Open Scholarship' duidelijk. Prof. Dr. Tom Coenye ten slotte maakte bedenkingen vanuit het standpunt van de researcher. De veelheid aan vragen en interessante bedenkingen vanuit het publiek maakte duidelijk dat [EWI-focussen](#), beleidsessies en andere vormen van beleidsvormende interactiemomenten met de stakeholders wel degelijk aan een reële behoefte beantwoorden.

Maar liefst 12.754 leerlingen en 1046 leerkrachten namen met groot enthousiasme deel aan de 411 speciaal voor hen georganiseerde activiteiten.

VLAAMSE WETENSCHAPSWEEK 2014

Wetenschap in de Kijker

Traditiegetrouw ging dit jaar de **Vlaamse Wetenschapsweek** door en dit reeds voor de elfde keer. De Vlaamse universiteiten, hogescholen en wetenschappelijke instellingen zetten in het kader van 'Wetenschap in de Kijker' een hele week hun deuren open. Van maandag 20 tot vrijdag 24 oktober 2014 konden de Vlaamse scholieren er kennismaken met het actuele onderzoek in tal van wetenschapsdomeinen.

Het aanbod aan **wetenschapspopulariserende** initiatieven en activiteiten is in Vlaanderen de laatste jaren erg toegenomen en permanent beschikbaar. Toch kon ook deze editie van 'Wetenschap in de Kijker' weer heel wat leerlingen en hun leraars mobiliseren: 12.754 leerlingen en 1.046 leerkrachten namen met groot enthousiasme deel aan de 411 speciaal voor hen georganiseerde activiteiten.

Hiermee voldeed dit initiatief eens te meer aan de doelstellingen van het beleid: jonge mensen bewust maken van het **belang van wetenschap en technologie** voor onze samenleving, hun interesse hiervoor aanwakkeren en hen een juistere beeldvorming over wetenschappers en wetenschappelijk onderzoek bijbrengen.

Dag van de Wetenschap

Ook het grote publiek kreeg de gelegenheid om met wetenschappelijke activiteiten kennis te maken. Op zondag 23 november ging de '**Dag van de Wetenschap**' door. Op 86 locaties werd wetenschap getoond en uitgelegd. De Vlaamse universiteiten, hogescholen, wetenschappelijke instellingen en doe-centra, musea, Volkssterrenwachten, planetaria en bedrijven hadden samen een aanbod van 489 activiteiten uitgewerkt.

Met 34.234 bezoekers was deze Dag van de Wetenschap eens te meer een succes!

RICHTING MORGEN

Het [beleidsplan wetenschapscommunicatie](#) van de Vlaamse minister bevoegd voor innovatie gaf in 2012 groen licht voor de uitbouw van een nieuwe communicatiestrategie: de **campagne Richting Morgen**. Het motto luidt: 'wetenschap, technologie, innovatie en creativiteit staan voor vooruitgang.'

Het logo - een gele pijl met de vermelding '**Richting Morgen met wetenschap, technologie, creativiteit en innovatie**' - illustreert deze boodschap. De slogan roept op om open te staan voor de mogelijkheden van wetenschap, technologie, creativiteit en innovatie. De campagne kende in 2012 en 2013 een crossmediale verspreiding via radio, drukwerk en online.

Voorjaar 2014 startte de vervolgcampagne, gericht op jongeren van 12 tot 25 jaar. Een geschikt kanaal om deze specifieke doelgroep te bereiken vormen de jongerenzenders van radio en tv, maar vooral ook de sociale media. Net omdat deze sociale media zo aantrekkelijk zijn voor jongeren, zag daar een extra actie het licht. Zo verscheen op de Facebookpagina **een ludieke app** waar bezoekers op basis van enkele luchtige vragen een profiel toegeëigend kregen. De **verschillende profielen** waren **socioloog, kunstenaar, autodesigner, techniker, laborant en informaticus**. Het aanstekelijke aan de app was dat je het telkens opnieuw kon spelen en ook kon delen met vrienden.

EUROPEES STRATEGISCH FORUM VOOR ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

Momenteel is het niet meer voldoende om een uitstekend idee te hebben om te komen tot internationaal toonaangevend onderzoek. Dit is vaak slechts mogelijk als de meest **geavanceerde infrastructuur** beschikbaar is. De precisie bij de uitvoering van experimenten en de snelheid van verwerking van het steeds groter volume aan meetresultaten, bepalen wie als eerste een resultaat kan publiceren en er internationale erkenning voor krijgt.

ESFRI, wat staat voor **'Europees Strategisch Forum voor Onderzoeksinfrastructuur'**, is een adviesorgaan waarin de EU-lidstaten, de geassocieerde landen en de Europese Commissie zetelen. In 2006 heeft ESFRI een eerste 'roadmap' opgesteld van onderzoeksinfrastructuren die van groot pan-Europees belang zijn. Deze roadmap is bijgewerkt in 2008 en 2010.

Sinds 2012 financiert de Vlaamse Regering de deelname aan vijf ESFRI-infrastructuren in verschillende wetenschappelijke domeinen. Het gaat om projecten die nieuwe wetenschappelijke inzichten kunnen bieden in uitdagingen zoals de **klimaatwijziging** en een sterk veranderende **biodiversiteit**, enquêtes die het **gedrag van Europese burgers** nagaan en de uitbouw van een netwerk van **supercomputers**.

Daarnaast kunnen diverse investeringen in geavanceerde infrastructuur in Vlaanderen als bijdrage in natura worden ingebracht in **andere ESFRI-projecten**:

- In de domeinen structurele biologie en mariene wetenschappen is financiering voorzien voor de uitbreiding van laboratoria aan respectievelijk VIB-VUB en VLIZ/UGent.
- Daarnaast kan een PET/NMR aan de KU Leuven genieten van subsidiëring. Een deel van de gebruikerstijd op deze machine kan dienen als bijdrage in natura in het EuroBioimaging project, dat geavanceerde beeldvormingstechnologieën wil ondersteunen.
- De aansluiting van Vlaamse onderzoeksgroepen bij het Europees netwerk rond digitaal onderzoek in de kunst- en geesteswetenschappen krijgt financiering.
- De Universiteit Hasselt bouwt de ECOTRON-infrastructuur, met 12 ecosysteemkamers voor milieu- en klimaatonderzoek.

Voor meer informatie over de ESFRI-onderzoeksinfrastructuren kan je [hier](#) terecht.

+27.000
Je vindt op
researchportal.be
momenteel meer dan
27.000 projecten en
onderzoekers terug.

FRIS IMPULSFINANCIERING: OP NAAR MEER EN BETERE ONDERZOEKSINFORMATIE

Misschien ben je één van de **meer dan 1.750.000 geïnteresseerde personen** die al een kijkje namen op het Flanders Research Information (FRIS) onderzoeksportaal (www.researchportal.be)? Je vindt er een schat aan informatie over publiek gefinancierd onderzoek in Vlaanderen. Het portaal bevat meer dan 27.000 projecten van evenveel onderzoekers en biedt momenteel gegevens aan van de vijf Vlaamse universiteiten en de Hogeschool Gent.

Tot nu toe leverden deze instellingen tweemaal per jaar hun onderzoeksinformatie aan en werden ze hiervoor per geleverd project vergoed. Deze werkwijze was niet optimaal omdat de informatie niet volledig actueel was en niet alle gegevens naar de website doorstroomden.

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en de universiteiten sloegen de handen in elkaar om van deze werkwijze af te stappen en sloten begin 2014 de zogenaamde '**overeenkomsten impulsfinanciering**' af. Hiermee gaan de instellingen de uitdaging aan om hun achterliggende systemen en informatiearchitectuur zodanig te herstructureren dat de informatie die zij op het FRIS-onderzoeksportaal aanbieden voldoende kwaliteitsvol is: correct, volledig en up-to-date.

De instellingen stelden een **stappenplan** op waarin zij zich engageren een aantal **mijlpalen** te doorlopen om deze standaard te bereiken. Bij elke behaalde mijlpaal ontvangen zij hiervoor een schijf financiering. Het traject verschilt van instelling tot instelling, maar eind 2016 zullen ze allen het volledige parcours doorlopen hebben.

Met deze koerswijziging zetten we een belangrijke stap om het onderzoeksinformatielandschap in Vlaanderen beter in kaart te brengen. Meer informatie over het FRIS-programma vind je in de overzichtelijke [infografiek](#).

INTERNE PROJECTEN

LEERZAME MIDDAGSESSIES

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) zet hoog in op **kennisdeling**. Ook in 2014 bevorderden middagsessies de kennisoverdracht tussen collega's. Voor deze vrijblijvende informatiemomenten nodigen wij al onze personeelsleden en de medewerkers van het Agentschap Ondernemen (AO), het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) uit. Het open en informele karakter zorgt ervoor dat personeelsleden over het muurtje van hun eigen dossiers kijken en op een ontspannen manier kennis maken met allerlei thema's.

Het aanbod was ook het afgelopen jaar gevarieerd, zoals uit het volgende overzicht blijkt.

- Februari 2014 - Vanguard Initiative New Growth by Smart Specialisation
- Maart 2014 – Complementaire munten: Troeven
- April 2014 – Nieuwe huisstijl binnen Vlaamse overheid (en EWI)
- Mei 2014 - Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK)
- Juni 2014 - Van MOD naar dienstencentrum - de Odyssee van oDiCe
- September 2014 – Het Nieuwe werken
- September 2014 – De nieuwe wetgeving Overheidsopdrachten
- Oktober 2014 – Transitieprogramma's als beleidsaanpak
- November 2014 - ICT@EWI
- December 2014 – 6de staatshervorming

Na elke presentatie namen de sprekers ruimschoots de tijd voor de vragen van de deelnemers en voor discussies. Gemiddeld waren er ongeveer 25 aanwezigen per sessie. In totaal bereikten we **377 deelnemers**.

De inhoud en organisatie van de middagsessies werden geëvalueerd. Hieruit bleek dat de tevredenheid over de formule groot is. De suggesties tot verbetering gaven aanleiding tot een aantal (praktische) aanpassingen.

KENNISBEHEER: NAAR EEN VIRTUEEL KENNISCENTRUM

Elke entiteit van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) heeft de nodige capaciteit, expertise en competentie in huis om een aantal deelaspecten van het beleid te ondersteunen. Geen enkel team op zich beschikt over voldoende kritische massa om over alle aspecten van het EWI-beleid de nodige kennis op te bouwen. Soms is de nodige expertise op één plaats aanwezig, soms zit deze verspreid of dubbel binnen meerdere organisaties. Voor sommige kennisdomeinen is er niet voldoende expertise voorhanden en moeten we deze van nul opbouwen. Om kosten en inspanningen te besparen, willen we ervoor zorgen dat bij concrete noden aan expertise of kennisopbouw van meerdere entiteiten, de inspanningen samen worden gebundeld.

Om deze reden stelde het EWI-managementcomité voor om de samenwerking tussen de diverse organisaties meer op structurele basis te organiseren en te komen tot een **'Virtueel Kenniscentrum Innovatiebeleid'**. Drie afzonderlijke werkgroepen zullen evenveel thematische projecten uitvoeren. Binnen één van deze projecten hebben de verschillende deelnemers uit het departement EWI, het Agentschap Ondernemen (AO), het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) en Flanders Investment & Trade (FIT) (en ook in een later stadium de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR)) zich geëngageerd om de nood aan bedrijfsdata voor het beleid en de ontsluiting ervan in kaart te brengen.

Kennisbibliotheken en opvolgsystemen

Kennisbeheer wordt binnen het departement ondersteund door de nodige technologie.

Zo gebruiken we **workflowbeheer** voor het stroomlijnen van het beantwoorden van parlementaire vragen en voor het opvolgen van en rapporteren over de initiatieven uit het ondernemingsplan van EWI.

In de 'kennisbibliotheken' wordt definitieve, afgewerkte of gevalideerde informatie verzameld:

- Het **'EWI-glossarium'** is een meertalige (Nederlands, Frans en Engels) databank met het vakjargon van het EWI-beleidsdomein: afkortingen, termen, namen van entiteiten, ... Het departement EWI beheert de databank in samenwerking met de agentschappen uit het EWI-beleidsdomein en de dienst Vertalingen van het Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR) (afdeling Kanselarij) van de Vlaamse overheid.
- De **'LiBel'** biedt een actueel overzicht aan maatregelen die de Vlaamse en de federale overheden nemen om economie, wetenschap en innovatie te ondersteunen. Voorheen was deze informatie verspreid terug te vinden op de websites van de verschillende entiteiten. De lijst is een handig instrument voor verplichte rapporteringen, het formuleren van valabele standpunten of voor bevragingen binnen Vlaanderen, België en Europa. Per maatregel wordt de betrokken entiteit en contactpersoon bijgehouden.

EFFICIËNTIEWINSTEN BIJ EWI

Het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 vermeldt: 'We leggen de focus op het behalen van efficiëntiewinsten op de werking van de overheid en semi-overheid.'

Bij het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) werken we al geruime tijd aan het optimaliseren van de interne werking om een kwaliteitsvolle, efficiënte dienstverlening aan de klanten te bieden.

In 2013 en 2014 lag de focus op de digitale flow van de financiële dossiers. Bij de gefaseerde verandering **van een papieren afhandeling naar een digitale afhandeling**, was het cruciaal dat alle partijen binnen het financieringsproces mee in het verhaal stapten. Concreet betekende dit dat zowel de Inspecteur van Financiën, als het kabinet van de Minister(s), de controleur van de vastleggingen, begunstigen, het departement Financiën en Begroting... ook hun werkwijze aanpasten naar nieuwe digitale mogelijkheden. Het resultaat is verbluffend: de doorlooptijden zijn verkort, meerdere actoren worden nu in parallel geïnformeerd over de status, de werklast en kost van het fotokopiëren is verminderd, de kans op verlies van (stukken uit) een financieel dossier is verkleind en meer facturen zijn tijdig betaald.

Een belangrijke technische vernieuwing in efficiëntiewinst is FIKS, voluit het **Forum voor Informatie, Kennis en Samenwerking**. FIKS is een SharePoint-applicatie.

In FIKS worden projectruimtes opgezet met volgende voordelen:

- De documenten zijn op één plaats samengebracht en in co-creatie te wijzigen.
- Betrokkenen kunnen automatisch meldingen ontvangen in geval van wijzigingen in documenten, aankondigingen,...
- Rubrieken zoals aankondigingen, taken en agenda zorgen ervoor dat aanvullende e-mails overbodig zijn.
- Bij wijzigingen worden vorige versies automatisch behouden.

DIGITALISEREN VAN WERKSTROMEN IN RELATIE TOT INTELLIGENT SCANNEN

Het proefproject **'intelligent scannen'** van facturen startte midden 2013. Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) stapte vanaf het begin mee. Het principe is eenvoudig: papieren facturen (van leveranciers van goederen of diensten) worden in een centrale postkamer gescand en vervolgens door software 'gelezen'. De nodige informatie voor betaling van de factuur worden zo overgenomen in het financiële systeem Orafin. Wat daarop volgt is een digitale controle en goedkeuring.

In 2014 tekende het departement EWI werkstromen uit voor de **digitale verwerking** van deze facturen. Optimale afstemming tussen alle betrokken spelers (leverancier, dossierbehandelaar, eventueel budgethouder en boekhouder) is immers noodzakelijk. Een snelle betaling is het gevolg.

Op de bestelbon voor de leverancier of het bestek wordt vermeld dat de factuur naar de centrale postkamer moet gestuurd worden. Het boekhoudsysteem Orafin is zo opgezet dat de dossierbehandelaar een automatische melding per mail krijgt wanneer een factuur binnenkomt. Zo wordt de inhoudelijke controle gegarandeerd. Na een digitale goedkeuring van de dossierbehandelaar gaat de factuur in de goedkeuringsflow. Budgethouder en boekhouder keuren de factuur goed.

In 2014 werd **94% van alle facturen (zowel intelligent gescande als papieren flow) tijdig betaald**. Via het intelligent scannen moet de doorlooptijd nog verkleinen.

En er is meer op komst. Het intelligent scannen van facturen is maar een tussenstap richting **'e-invoicing'** of elektronische facturatie. Wanneer de leveranciers hun facturen digitaal gaan aanbieden, zal EWI klaar staan om ze vlot verwerkt en betaald te krijgen. Tegen 1 januari 2017 wordt gestreefd naar een algemene digitale aanlevering van factuurinformatie.

Bij EWI verloopt niet alleen de verwerking van facturen digitaal, maar ook de flows voor alle vastleggingen (inkooporders) en de betalingen van de subsidies. Daartoe werd een digitaal SharePoint-platform, Findos, uitgedacht en gerealiseerd. Ook deze werkstromen verkorten de doorlooptijd.

Een themateam werkt best verfrissend. Via afdelingoverschrijden de samenwerking krijg je meer invalshoeken en daardoor een omvattender inzicht. Je blik is veel ruimer dan wanneer je enkel binnen je afdeling werkt.

EWI TIMMERT AAN DE TOEKOMST MET THEMATEAMS

'**Waar moeten, willen en kunnen we heen?**', is een vraag die vele weldenkende mensen zich waarschijnlijk ooit, soms of vaak stellen. Ook ons departement ontkomt niet aan deze existentiële vraag. Via bevestigingen bij de afdelingshoofden en de leden van het managementcomité vonden we hierop een antwoord. De klemtonen die EWI moet leggen zijn: de samenwerking versterken, het debat voeren over de kerntaken en de kennisdeling verbeteren.

Met dit resultaat ging EWI verder aan de slag: in januari 2014 kon het hele departement hierover van gedachten wisselen op een open debatdag. Dat initiatief resulteerde in **SWAT (Samen Werken Aan de Toekomst)** en in **4 concrete themateams**, die aangaven waar EWI gedurende deze legislatuur (ook) de klemtoon wil op leggen: EWI-beleidsondersteunende data, efficiënte dienstverlening, internationalisering en bio-economie. Iedere week rapporteert de trekker van een themateam over de evolutie van de werkzaamheden aan het kernoverleg van het departement.

Themateam EWI-beleidsondersteunende data: een goede voorbereiding is het halve werk

Beleidsvoorbereiding is één van de belangrijkste taken van het departement. EWI wil immers het eerste aanspreekpunt zijn op het vlak van gegevens en analyses van economische sectoren, ondernemerschap, wetenschappelijk onderzoek en innovatie. Het themateam EWI-beleidsondersteunende data zorgt ervoor dat het departement beschikt over de nodige cijfers en ander informatiemateriaal om die taak goed te kunnen uitvoeren.

Op een eerste vergadering medio 2014 kwamen zeven deelnemers uit vier afdelingen samen om deze objectieven zowel op korte, middellange als lange termijn te realiseren. Samenwerking of uitwisseling van data met andere entiteiten (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), Agentschap Ondernemen (AO), Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), ...) uit ons beleidsdomein is daarbij een logisch gevolg.

Deze opdracht heeft ook veel raakvlakken met het [Virtueel Kenniscentrum](#).

Themateam Efficiënte dienstverlening: op weg naar efficiëntiewinst

Het themateam Efficiënte dienstverlening stimuleert een **efficiëntere dienstverlening** aan de afnemers van onze diensten. Voorbeelden van deze klanten zijn: de minister, de kabinetsleden, agentschappen van het EWI-beleidsdomein, kennis- en onderzoeksinstituten, universiteiten, hogescholen, IMEC, VITO, VIB, Dit themateam ging van start midden 2014. Het eerste belangrijke resultaat is de uitwerking van de efficiëntiewinstdoelstellingen voor het nieuwe ondernemingsplan 2015-2019. We kunnen deze in vier kernwoorden samenvatten: samenwerken, personeel, digitaal en werkingsmiddelen.

Voor een meer efficiënte interne werking harmoniseerden we het

informatieaanbod voor onze werknemers per thema en ontsloten we dit op een gebruiksvriendelijke manier via één platform: FIKS (Forum voor informatie, kennis en samenwerking). Tegelijkertijd willen we hiermee de kennis bij de personeelsleden over verantwoordelijkheden en eigenaarschap van taken en processen verhogen. De procesverantwoordelijken en de communicatieverantwoordelijke werken hier actief aan mee.

Daarnaast richten de teamleden hun 'voelsprietten' naar de werkvloer en luisteren zij naar hun collega's, om mogelijkheden te ontdekken voor concrete efficiëntiewinsten.

Themateam Internationalisering: toekomst in geïntegreerde internationale samenwerking

Vlaanderen moet zich, gezien zijn open economie en beperkte geografische oppervlakte, inbedden in de ruimere, internationale context. Bedrijven zoeken hun plaats in internationale waardeketens en wetenschappers gaan internationale samenwerkingsverbanden aan. Ook op beleidsniveau is een strategie en visie rond **internationale samenwerking** dus broodnodig. Vooral omdat vanuit het Europese niveau vele beslissingen en initiatieven genomen worden die Vlaanderen rechtstreeks aanbelangen.

Binnen het **themateam Internationalisering (TTI)** denken we na over een nieuwe, geïntegreerde visie en strategie voor internationale samenwerking die zowel economie, innovatie als wetenschap omvat. We bekijken ook hoe we deze effectief vorm kunnen geven, terwijl we rekening houden met de vele Europese initiatieven.

Een eerste voorlopige werktekst ligt ter tafel voor verdere finalisering en discussie. Tevens formuleerde het TTI in naam van het departement een antwoord op de **Europa 2020-strategiebevraging**. ERRIN (een netwerk van een aantal Europese regio's) integreerde ook in zijn antwoord bepaalde elementen uit deze bijdrage.

Themateam Bio-economie: beleidsperspectief in bio-economie

Bio-economie omvat zowel de productie van hernieuwbare biologische hulpbronnen als het gebruik van die hulpbronnen en reststromen. Deze worden ingezet bij (bv. milieu/biotechnologische) processen en worden verwerkt tot waardevolle producten zoals voedsel, diervoeder, biogebaseerde producten en bio-energie.

Het themateam Bio-economie is een actieve werkgroep met deelnemers uit diverse afdelingen en heeft als doel kennis uit te wisselen rond de bio-economie in Vlaanderen en op Europees niveau. Verder ontwikkelt het team beleidsactiviteiten op korte en lange termijn om de **implementatie van de bio-economie in Vlaanderen te bevorderen en te ondersteunen**.

Het themateam baseert zich voor haar activiteiten op de Vlaamse visie en strategie voor een duurzame en competitieve bio-economie in 2030. Deze strategienota met bijhorend actieplan werd opgesteld door de **Interdepartementale Werkgroep Bio-economie**, waarin verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid zijn

vertegenwoordigd. In 2015 wordt het departement EWI voorzitter van dit overlegorgaan.

NIEUWE VLAAMSE HUISSTIJL = NIEUWE HUISSTIJL VOOR EWI

Begin 2014 lanceerde de Vlaamse overheid haar nieuw **merkbeleid**. Hiermee wil ze bouwen aan de positieve uitstraling van Vlaanderen als regio van baanbrekend vakmanschap en eenheid scheppen in het onduidelijke beeld dat er heerst over de Vlaamse overheid.

Zowel nationaal als internationaal werd een nieuwe **huisstijl** ontwikkeld, gefocust op duurzame langetermijnoplossingen. Dit zorgt voor herkenbaarheid en kostenefficiëntie en bovenal is de weg naar de Vlaamse overheid éénduidig en gemakkelijk terug te vinden. Daarnaast is er aandacht voor het beperken van de ecologische voetafdruk en is het de bedoeling om in 2020 over te schakelen naar 100% digitaal.

Om de **herkenbaarheid** voor de burger te bevorderen kiest de Vlaamse overheid voor één sterke huisstijl op twee niveaus. Een duidelijk logo en kleurgebruik voor de Vlaamse overheid zelf en een ander herkenbaar logo en kleurgebruik voor de verschillende entiteiten. Ook door het gebruik van een specifiek ontwikkeld lettertype krijgen iconen, kaarten en grafische elementen een duidelijke herkenbare stijl.

Dit betekent ook een aanpassing van de huisstijl van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie. Gedurende 3 jaar conformeren we onze huisstijl volledig aan het Vlaamse merkbeleid. In 2014 ontwikkelden we een **nieuw logo** en pasten we verschillende communicatiedragers aan. In 2015 zullen we dit verder uitbouwen tot we een volledige omschakeling gerealiseerd hebben.

Internationale ontmoetingen effenen vaak het pad voor toekomstige samenwerkingsverbanden.

EWI ALS GASTHEER

Vlaanderen wil haar troeven in de verf zetten bij buitenlandse bezoekers.

Via initiatieven zoals het **Flanders Inspires International Visitors Programme (FIIVP)** tonen we Vlaanderen als een voorbeeldregio op het vlak van economie, wetenschap en innovatie en leren we van de ervaringen van andere landen of regio's.

De **creatieve industrie** is in Vlaanderen één van de snelst groeiende economische sectoren. Daarom hecht zo'n bezoekersprogramma belang aan thema's, initiatieven en projecten waarbij de kruisbestuiving tussen kennis, innovatie, creativiteit en ondernemerschap duidelijk tot uiting komt.

Met het FIIVP-bezoek rond New Industrial Policy & Innovation in Flanders (20-24/10/2014) bouwden we verder op het thema dat ook in 2012 en 2013 zeer veel succes kende. **Nieuw Industrieel Beleid** blijft een essentieel onderdeel van het Vlaams regeringsbeleid. Vlaanderen behoort op dit vlak tot de koplopers. Het programma werd opgebouwd rond 'hernieuwbare energie & biotechnologie', 'slimme specialisatie' en 'transformatie door vergroening'. We verwelkomden gasten uit o.a. Canada, Zuid-Afrika, Baskenland, Estland, Catalonië en de Verenigde Staten.

Dergelijke internationale ontmoetingen effenen vaak ook het pad voor toekomstige samenwerkingsverbanden. Zo ontvingen we in mei 2014 een **Turkse delegatie** en ondertekenden het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het Turks Ministerie van Wetenschap, Industrie en Technologie een **memorandum van overeenkomst voor meer samenwerking**. Die nauwere samenwerking slaat zowel op universiteiten en onderzoeksinstituten als op de industrie. De doelstelling hiervan is om de technologietransfers, de link tussen onderzoek en industrie en de omzetting van onderzoeksresultaten in innovatie en valorisatie te verbeteren. Maar ook om het menselijk kapitaal beter te benutten, o.m. door de mobiliteit van onderzoekers te verhogen. Onderwerpen op de gemeenschappelijke onderzoeksagenda van Vlaanderen en Turkije zijn de maatschappelijke uitdagingen zoals vergrijzing, gezondheidszorg, eco-innovatie, hernieuwbare energie, verstedelijking en mobiliteit.

INFORMATIEBEHEERSPLAN

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) wil zijn informatie - zowel papieren als digitaal – ordenen op een **gestructureerde, overzichtelijke** en **toegankelijke** manier. Dit geldt zowel voor actuele informatie, lopende dossiers en nog niet (volledig) gefinaliseerde taken als voor archiefstukken. Voor elke entiteit van het departement werkten we een 'uniform' kader uit om informatie deskundig op te slaan en te bewaren.

Met de medewerking en onder 'toezicht' van de algemene archiefdienst van de Vlaamse Overheid hebben vijf collega's in het najaar van 2014 na interne goedkeuring een **informatiebeheersplan** aan het departement Bestuurszaken bezorgd. Eens het departement Bestuurszaken zijn fiat gegeven heeft, gaat het voor definitieve goedkeuring naar het Rijksarchief, waarna het departement voorgoed op basis van dit informatiebeheersplan zijn informatie verder kan ordenen.